

SAVOIR-VIVRE®

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Mandy Aftel

ISTORIA PARFUMULUI

ediția a II-a

traducere din limba engleză de
LOREDANA BUCUROAIA

AVOIR-VIVRE®

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Mandy Aftel

FRAGRANT. THE SECRET LIFE OF SCENT

© 2014, by Mandy Aftel

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form. This edition published by arrangement with Riverhead Books, a division of Penguin Group (USA) LLC, a Penguin Random House Company

© Baroque Books & Arts®, 2020

Imaginea copertei: Cristiana RADU

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Lector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AFTEL, MANDY

Istoria parfumului / Mandy Aftel;

trad. din lb. engleză de Loredana Bucuroaia. - Ed. a 2-a. - București: Baroque Books & Arts, 2020

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-8977-76-8

I. Bucuroaia, Loredana (trad.)

665.57

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

*Pentru Foster, al meu Philemon,
de la a ta Baucis*

„Estetica e leacul anesteziei. Ne trezește la viață.“

MICHEL SERRES, *The Five Senses*

UN NOU NAS

„Miresmele au o forță de convingere mai puternică decât aceea a cuvintelor, a aparențelor, a emoțiilor ori a voinței. Ea nu poate fi respinsă, ne pătrunde ca aerul, ne copleșește, ne umple întru totul. Și nu există leac împotriva ei.“

PATRICK SUSKIND, *Parfumul*

Egiptenii eviscerau corpurile neînsuflețite și le umpleau cu substanțe aromatice, pregătindu-le pentru viața de dincolo. Romanii pulverizau porumbeii cu apă de trandafir și îi eliberau în sălile de banchet ca să înmiresmeze aerul; Maria Antoaneta își angajase propriul parfumier, Jean-Louis Fargeon, creator de parfumuri personalizate, pe măsura multiplelor toane ale reginei. Oamenii s-au desfățat dintotdeauna cu substanțe aromatice, le-au folosit pentru parfumarea templelor, le-au oferit oaspeților și au spălat cu ele picioarele copilului Iisus. Indiferent de formă – flori sau mâncare, rășini aromatice sau parfum –, oamenii din toate timpurile și locurile s-au străduit să-și folosească și să-și răsfete simțul mirosului. De ce? Pentru că niciun altul nu ne face să ne simțim atât de vii, atât de umani, atât de profund și inconștient legați de amintirile și experiențele noastre. Niciun alt simț nu ne *mișcă* atât de mult.

Ca artizan parfumier, am șansa să lucrez cu ingrediente aromatice extraordinare de pe tot globul, aventurându-mă în lumea parfumului în fiecare zi. Dar una dintre cele mai mari bucurii este să-i conving și pe alții să mi se alătore și să-i văd lăsându-se în voia acestei experiențe. Mirosul este plăcut, sexy, visceral, fermecător: ne amintește cine suntem, ne leagă unul de altul și de lumea naturală. Dintre toate simțurile, mirosul ajunge cel mai ușor dincolo

de noi, chiar dacă este conectat direct la sursa ființei noastre. Are o capacitate fără egal de a ne însufleți, de a ne face mai umani.

În *Portretul lui Dorian Grey*, Oscar Wilde descrie legătura profundă, instinctivă, dintre miros și gândurile sau emoțiile subconștientului nostru:

„Așa a început să studieze parfumurile și secretele fabricării lor, distilând uleiuri puternic aromate și arzând rășini parfumate din Orient. A observat că nu există dispoziție a minții care să nu-și aibă corespondent în lumea senzorială și s-a hotărât să descopere adevăratele relații dintre ele, întrebându-se ce anume se află în tămâie, de îl face pe om mistic, și în ambră, de incită pasiuni, și în violete, de trezește amintirile iubirilor de mult apuse, și în mosc, de tulbură creierul, și în *magnolia champaca*, de colorează imaginația; a căutat adesea să elaboreze o adevărată psihologie a parfumurilor și să evalueze diversele influențe ale rădăcinilor dulci-mirositoare și ale florilor înmiresmate, încărcate de polen, ale balsamurilor aromatice și ale esențelor de lemn parfumat, ale nardului care te îmbolnăvește, ale *hoveniei* care-i înnebunește pe bărbați și ale aloei, despre care se spune că alungă melancolia din suflet.”

Wilde știe că aromele ne pot duce oriunde; sunt precum covorul fermecat care ne poartă spre lumi ascunse, nu doar spre alte timpuri și spații, ci și spre noi înșine, trecând peste aspectele superficiale ale vieții de zi cu zi. Închidem ochii – o facem instinctiv înainte de a inhala un miros, de parcă ne-am pregăti pentru o călătorie interioară – și, chiar înainte de a recunoaște ce mirosim, ne lăsăm purtați în voia lui fără să vrem. Sau ne blocăm pe moment, fiind aduși cu totul în prezent. (Încearcă să te gândești la orice altceva când simți mirosul unui sconcs.)

Nu voi uita niciodată prima oară când am mirosit esențele aromatice intense care fac parte din paleta parfumerului. M-am înscris la un curs despre parfumuri susținut la un studio de aromaterapie din apropierea casei mele. Profesorul ne-a pus la dispoziție mai multe sticlute de esențe botanice sintetizate natural din care să creăm propriile compoziții: mușchi de stejar, angelică, iasomie, tămâie, paciuli, kewda, portocale dulci, limetă. M-am aplecat să o miros pe fiecare în parte, uluită de cât de bogate, complexe, unice, puternic mirositoare și pline de viață erau, pur și simplu încântătoare. Pe măsură ce asimilam mireasma uleiurilor, cu toată diversitatea lor minunată, aveam sentimentul că o senzație în oglindă se răsfrângea în mine; simțeam că devin una cu ele, de parcă ar fi pătruns cu totul în corpul meu. Nu mai puteam să fac diferența între mine și ele. Nu puteam și nu voiam să găsesc cuvinte să le descriu, mă simțeam radioasă și plină de viață – la fel de radioasă și de plină de viață ca ele. M-au fermecat pe loc.

Trăiam de mai mult de douăzeci de ani în Berkeley, California, unde aveam un cabinet prosper de psihoterapie și scrisesem deja câteva cărți. Orașul în sine a avut o influență profundă asupra mea încă de când m-am mutat, crescută fiind în Detroit. Am descoperit aici atmosfera boemă după care tânjeam, o energie aproape palpabilă pe străzi, în restaurante, cafenele și magazine. Simțeam că în spatele fiecărei fațade Arts and Crafts existau oameni care făceau obiecte de ceramică sau bijuterii, scriau cărți sau realizau spectacole de artă, inventau rețete noi, colaborând printr-un schimb frenetic de idei creative.

S-a nimerit să mă mut într-o casă în stilul Arts and Crafts, în spatele restaurantului Chez Panisse, acolo unde Alice Waters tocmai începuse să răspândească

ideea de *locavorism*¹. La trei case depărtare era originala cafenea Peet's Coffee, unde chiar domnul Peet prăjea boabele. Casa mea era înmiresmată de aromele de cafea proaspăt făcută și de legume coapte în cuptorul cu lemne de la Chez Panisse. În Detroit, grădinile din fața caselor erau tăiate și curățate, rulourile de gazon fiind la mare preț, în timp ce în Berkeley curțile oamenilor erau pline de straturi de verdețuri proaspete și trandafiri cu tradiție, pomi fructiferi înfloriți, iasomia și glicina cățărându-se de la subsol până în pod. Nu văzusem niciodată atâta bucurie în stradă! În ciuda reputației de epicentru al contraculturii pe care o avea Berkeley, estetica era simplă, aproape ca așa-numita Lume Veche. A avut un impact puternic asupra mea și a jucat un rol important în formarea propriei mele estetici. Să lucrezi cu cele mai bune ingrediente, să faci doar ceea ce trebuia făcut și nu mai mult – asta a devenit mantra mea creativă.

A fost o mantră care m-a ghidat prin mai multe schimbări de carieră, alimentate de mediul din Berkeley. Ca țesător, am folosit o întreagă paletă de materiale naturale – păr de cal și de capră, lână, mătase – învățând să lucrez cu ele și să le vopsesc utilizând ierburi și licheni culeși de mine. Am ajuns să apreciez modul în care materialele brute erau crescute, prelucrate și folosite în toată lumea. Mai târziu, m-am instruit ca terapeut, concentrându-mă pe artiști și scriitori a căror energie creativă și al căror geniu erau secate. Citind o carte despre Brian Jones², m-au atras fascinația lui pentru costumele și muzica altor culturi, dar și modul în care întruchipa convingerea că

---

¹ Mișcarea „Locavore” încurajează consumul produselor locale, pentru a reduce poluarea provocată de transportul unor alimente importate de la mii de kilometri distanță (n. tr.).

² Muzician englez, membru fondator al trupei The Rolling Stones (n. tr.).

orice este posibil și că în viață creativitatea este cea care contează cel mai mult.

Am scris o altă carte, *The Story of Your Life*, îmbinând fascinația pentru scenarii și povestiri cu tot ce am învățat în anii de practică terapeutică despre caractere și transformări. Apoi m-am hotărât să scriu un roman, având ca protagonist un parfumier. Nu știam nimic despre arta parfumeriei, dar aura pe care o răspândea avea un farmec aparte. M-am înscris la un curs despre parfumuri, fără să-mi imaginez că în timp ce exploram subiectul noii mele cărți eram pe cale să-mi descopăr adevărata menire, devenind artistul despre care intenționeam să scriu.

Nu doar că m-am îndrăgostit de uleiurile esențiale, dar am descoperit că am talent la combinarea lor. La fel ca atunci când întâlnești pe cineva și ai impresia că-l știi de o viață, într-un mod misterios, esențele, cu personalitățile lor distincte, îmi erau foarte familiare. Le apreciam texturile și formele aproape instinctiv, la fel ca o limbă străină pe care o vorbeam deja fluent. Odată ce am început să fac parfumuri, identificam cu ușurință când și ce greșeli am comis și, corectându-le, învățam mai multe despre fiecare esență și interacțiunea ei cu altele. Mi-am deschis propria afacere cu parfumuri, un adevărat artizanat. Treptat, mi-am format o clientelă pentru parfumurile artizanale, create doar din materiale naturale provenite din întreaga lume.

În același timp, m-am aprofundat în istoria bogată a mirosului, achiziționând peste două sute de cărți rare, clasice, cu și despre parfumuri, un volum conducându-mă spre următorul pe măsură ce cădeam sub vraja farmecului, frumuseții și excentricității lor. Descoperind universul din paginile lor, mă simțeam ca primul explorator al unei peșteri ce adăpostea vase de ceramică în stare perfectă și vârfuri de săgeți intacte ale unei civilizații pierdute. În poveștile parfumului puteai să retrăiești lumea pe cale de a fi descoperită, să mergi pe urmele oamenilor care au

găsit mirodenii în locuri îndepărtate și au învățat să extragă uleiuri aromatice din plante exotice. Sculpturile în lemn și gravurile ilustrau aparate de distilare antice, o combinație între echipamentele de laborator și instrumentele folosite pentru vrăjitorii. Nu descopeream doar istoria parfumului. Intrasem într-o lume amețitoare în care parfumul se întrepătrundea cu medicina, știința, alchimia, arta gătitului, misticismul, cosmeticele și meșteșugăria. Aflai sensibilitatea bogată, sinestezică, a vremurilor de mult apuse, un univers minunat, misterios, în care lucrurile magice erau parcă adunate toate la un loc.

În cele din urmă, am scris o carte, dar nu un roman, ci *Essence & Alchemy: A Book of Perfume*, o introducere în istoria senzuală a aromelor naturale și în ansamblul de elemente cu care se creează parfumuri. Lucrarea a fost bine primită în rândul mișcării parfumeriei artisanale, aflată încă în stadiu de formare, iar eu am început să predau și să practic arta parfumeriei. Totodată, am început să mă consult și să colaborez cu maestrul, bucătari și barmani care foloseau esențe naturale pentru prepararea mâncării și a băuturilor. Așa am ajuns în avangarda unui val crescând de interes în ceea ce privește mirosul drept componentă-cheie a gustului, o sferă captivantă pe care am explorat-o într-o carte despre arta gătitului scrisă în colaborare cu Daniel Patterson, maestru bucătar cu două stele Michelin.

În aproape două decenii de peregrinări în lumea parfumului, încântarea de a întâlni noi și fascinante miresme nu m-a părăsit niciodată. Și, oriunde am fost, am avut bucuria de a împărtăși altor oameni această experiență. Uneori ei încearcă să mă prevină că „nu sunt interesați de parfumuri“. Dezgustați instinctiv de expunerea la o dietă olfactivă echivalentă fast-foodului – miresmele artificiale și violente impregnate în mâncarea noastră, în produsele de curățenie, în parfumurile comerciale și chiar în întregul mediu în care trăim – au ajuns să

creadă că nu au niciun apetit pentru miros în sine. Este emoționant să-i vezi în timp ce descoperă arome autentice și plăcerile senzoriale generate de ele, la fel ca atunci când vezi o persoană înfometată desfătându-se cu mâncare delicioasă. Această experiență – de redeșteptare a simțului mirosului – m-a condus la cartea de față. Am vrut să scriu nu doar pentru parfumieri (cu toate că și ei ar putea găsi informații și inspirație în paginile următoare), ci pentru toată lumea.

Așa cum observă Michael Taylor în *Rembrandt's Nose*, marele pictor a realizat instinctiv că nasul este cheia cu ajutorul căreia ajungi să înțelegi chipul unei persoane. El picta nasuri cu „voință proprie”.

„Au înclinații specifice, părând să se supună mai degrabă propriilor lor convingeri, decât legilor de reprezentare obiectivă. Sunt lungi și ascuțite, plate și turtite, netede sau ridate, osoase sau cărnoase, grațioase sau grosolane, cu urme de ciupituri sau cicatrice, inflamate, imaculate – nu atât pentru a reda cu fidelitate subiectul tabloului, cât pe motive dictate de artist... El reda aspectul unui nas cu aceeași meticulozitate cu care parafraza strălucirea catifelei sau a blănii. În portretele și autoportretele sale, înclină fața subiectului de-așa natură încât aproape întotdeauna creasta nasului să formeze linia de demarcație între zonele puternic luminate și cele întunecate. Un portret marca Rembrandt este o față parțial eclipsată; iar nasul, luminos și clar, conturat în mijlocul semitonurilor, atrage atenția privitorului la diviziunea dramatizată dintre potopul de lumină – o claritate copleșitoare – și întunericul contemplativ, care te pune pe gânduri.”

Sunt de acord cu Rembrandt în privința nasului. Este important nu doar pentru miros, el ne spune *cine suntem*, face parte din apetiturile primare. Pentru că ideea de apetit

nu e legată doar de mâncare, ci de toate experiențele senzoriale și spirituale care ne stimulează, ne desfată simțurile, ne fac să ne simțim plini de viață într-un moment sau altul. Nasul este o poartă spre aceste tipuri primare de apetit – pentru lucrurile îndepărtate, familiare, sublime, neobișnuite și frumoase – care ne motivează încă de la începutul existenței noastre.

Reflectând și făcând cercetări asupra modului profund prin care parfumul afectează eul primar și eul colectiv al speciei noastre, am realizat că are potențialul unei povești de aventuri, dacă i se poate spune așa, o serie de incursiuni în lumea parfumată care te-ar lăsa mai lucid și mai plin de viață, capabil „să te oprești și să miroși trandafirii” – la propriu.

Ca să spun povestea, am ales cinci miresme de referință – gândiți-vă la ele ca la cinci vedete rock ale lumii aromatice. Fiecare reprezintă o poveste-cheie în istoria parfumului, strâns legată de aventurile, intrigile și momentele în care a fost descoperită. Totodată, fiecare dintre ele reprezintă o clasă de materiale din care derivă ingrediente esențiale în arta parfumeriei (dar și în cea a gătitului și a aromatizării). Și fiecare atinge – și stimulează – unul dintre apetiturile esențiale care ne definesc.

- **Scorțișoara**, un condiment care atestă apetitul pentru aventură – căutarea exoticii și a fastuosului. Este legătura noastră cu o epocă a riscului și a descoperirilor, o vreme în care nu toate erau cunoscute și reprezentate pe o hartă.
- **Menta**, o plantă care vorbește despre farmecul propriilor origini – apetitul pentru lucrurile familiare, autentice, originare. Menta este întruchiparea unei plante profund americane, o legătură cu „vechea și

ciudata Americă”¹, o eră de mult apusă care își face în continuare simțită prezența în caracterul național, sub tușa de modernitate. Dar este considerată autohtonă aproape oriunde, un simbol universal de bun venit.

- **Tămâia**, una dintre cele mai aromatice rășini folosite în mod tradițional prin ardere pentru răspândirea parfumului, reprezintă înclinația noastră spre spiritualitate. Copacii din care provine această rășină sunt un fel de manifestare a chemării pe care o întruchipează – să treci dincolo de existența temporală prin intermediul ritualului și al experiențelor extracorporale.
- **Ambra cenușie** este o esență de origine animală, testamentul curiozității noastre de nestăpânit – fascinația pentru neobișnuit, pentru necunoscut, pentru fantastic, pentru altceva decât ceea ce știm.
- **Iasomia**, esență florală care simbolizează apetitul nostru pentru frumusețe, pentru esteticul care îmbrățișează atât caracterul efemer al existenței noastre, cât și ceea ce rezistă în timp – estetica materializată în filozofia japoneză *wabi-sabi*².

În *A Natural History of the Senses*, Diane Ackerman ne amintește că ființele preumane s-au format în oceane și se foloseau de nas ca să găsească mâncare și să-și localizeze inamicii. „În versiunea timpurie, cu iz de pește, a omului... mirosul a fost primul nostru simț”, scrie ea, iar cunoașterea a evoluat din el: „La origine, emisferele cerebrale au

---

¹ Referire la cartea *The Old, Weird America: The World of Bob Dylan's Basement Tapes*, de Greil Marcus și Bob Dylan (n. tr.).

² Esteticul descris ca o frumusețe imperfectă, incompletă și trecătoare. Arta japoneză de a accepta ciclul natural al creșterii, degradării și al morții (n. tr.).

fost roadele stimulilor olfactivi. Mai întâi a fost mirosul și pe urmă gândirea.” Încă de când eram mici, simțul mirosului ne-a ajutat pe fiecare dintre noi să deosebim ce este al nostru (familiar) și ce nu (străin). Bebelușii învață să-și recunoască mamele după miros – foarte important când îți petreci cea mai mare parte a timpului cu ochii închiși!

La nivel molecular, mirosul ne atinge nervii – și nu doar la figurat. Ca să percepem un anumit miros, o componentă volatilă a substanței odorante trebuie să se evapore, să ajungă la nas și să se fixeze pe receptorii olfactivi. În schimb, văzul și auzul depind strict de percepția undelor de lumină sau de sunet care emană sau se reflectă dintr-un obiect; într-un fel, ele doar descriu obiectul în cauză, pe când mirosul implică un contact fizic cu vaporii degajați. Dacă suntem în preajma unei tăvi cu fursecuri cu ciocolată tocmai scoase din cuptor, mult înainte de a întinde mâna pentru a lua unul, nasul percepe aroma ispititoare și declanșează un răspuns senzorial, care ne atinge simțurile chiar dacă nu apucăm să gustăm.

Un singur miros poate declanșa spontan o cascadă de amintiri. Experiențele și emoțiile se atașează de mirosuri, asocierile dintre amintiri și senzații fiind activate imediat ce reîntâlnim mirosul în cauză – chiar dacă asta se întâmplă douăzeci de ani mai târziu. În cele din urmă, asocierile în cauză sunt îmbrăcate în cuvinte, transformându-se în povești – mirosul tutunului de pipă ne duce cu gândul la biroul bunicului – dar ele încep sub forma unei conexiuni viscerale, primare, cu ADN-ul nostru uman. Prin intermediul acestor asocieri primare mirosul devine extrem de personal și specific, o amprentă asociativă, caracteristică fiecărui individ. Așa cum scrie filozoful Michel Serres în *The Five Senses*:

„Mirosul pare să fie simțul singularității. Formele reapar, constant sau recurent, armoniile sunt transformate,

rămânând stabile indiferent de variații, particularitatea fiind contrasemnă de aromă. Cu ochii închiși, cu urechile astupate, cu mâinile și picioarele legate, cu buzele pecetluite, încă putem să identificăm din o mie de alte mirosuri, ani mai târziu, mireasma lăstărișului dintr-un anume loc, într-un anume sezon la apusul soarelui, chiar înainte de furtună, sau a locului unde se țin furajele sau a prunelor coapte în septembrie sau a unei femei.“

Dar puterea mirosului derivă și din omniprezența sa. În anumite momente pare să fie atotpătrunzător, să apară peste tot în același timp. Mirosurile izvorăsc din surse nevăzute, deseori din mai multe concomitent. Nu sunt prevăzute cu GPS, ca să ne dăm seama de unde vin. Sunt asemenea unui supererou – invizibile, nedetectabile și uneori copleșitoare. Mirosurile nocive sunt un fel de vehicul al molimelor. William Miller scria în *Anatomy of Disgust* că, înainte ca microbii să fi fost descoperiți, oamenii credeau că mirosurile neplăcute răspândeau boli, iar cele plăcute le vindecau. Asemenea asocieri au persistat chiar și după lansarea pe scară largă a teoriei microbilor – acesta-i motivul pentru care produsele de curățenie „trebuie să aibă un miros asemănător cu cel al aseptiei“, observă Miller, chiar dacă mirosul respectiv nu are nicio legătură cu proprietățile dezinfectante.

„Parfumul pare să fie unul dintre elementele esențiale, unul dintre secretele originare ale universului. Modul în care ajunge în flori sau în unele creaturi sălbatice, așa cum se întâmplă în cazul ambrei cenușii produse de balene, al zibetei, în cazul animalului cu același nume din Abisinia, sau al moscului la aligatorul din Florida, este un proces secret al chimiei divine, iar motivul pentru care ne afectează atât de mult nu a putut fi explicat încă de niciun filozof. Pur și simplu, aparține acelor

puteri invizibile a căror influență este nemăsurată și, până acum, incognoscibilă.”

RICHARD LE GALLIENNE, *The Romance of Perfume*

În pofida progresului în domeniul cunoașterii științifice, mirosul rămâne una dintre cele mai accesibile și în același timp ireductibile experiențe magice de care avem parte. Într-adevăr, pătrunderea în lumea misterioasă a parfumului este precum trecerea printr-o oglindă și descoperirea, pe partea cealaltă, a unui miracol, a unui mister, a unei surse de uimire. Este o experiență care te transformă, o experiență pe care ții să o împărtășesc și altora cu pasiune.

Mirosul are un avantaj puternic în fața oamenilor: preistoria pe care o împarte cu specia noastră. Dar forța unică a parfumului i-a oferit o *istorie* bogată, comună cu cea a umanității. Pământuri au fost descoperite și cucerite în numele materialelor parfumate; cu ajutorul lor, cei mai alunecoși amanți au fost seduși, cei mai necruțători zei au fost venerați. Ele stimulează căutarea extraordinarului și ne readuc în confortul propriei case. Aromele vin încărcate cu poveștile locurilor în care s-au aflat și ale lucrurilor care au fost făcute și înfruntate în numele lor, la fel ca legendele de demult și de departe. Prin ele, ne aflăm locul în lunga poveste a istoriei: ele poartă amprenta ADN-ului nostru cultural.

Dovezile vieții aromatice vibrante a timpurilor de mult apuse sunt la fel de bogate și de convingătoare ca orice descoperire arheologică. Convingerile anticilor romani provin dintr-o existență pătrunsă de miresme: „Vinul condimentat și amestecat cu tămâie îi înnebunea chiar și pe elefanții dresați militarește; animalele sălbatice erau liniștite cu ajutorul petalelor de flori și al plantelor aromatice“, scrie Susan Harvey în *Scenting Salvation*. „Parfumul era letal pentru vulturi, păsări care se hrăneau cu hoituri urât mirositoare, dar puteau să nimicească un stol întreg de

porumbei. Panterele răspândeau un miros dulceag cu care își ademeneau prada. Străvechea industrie a esențelor aromatice a fost nu atât o încercare de a valorifica puterea miresemelor, cât de a lua parte la bogăția lor.”

În epocile de altădată viața era impregnată de o panoplie de arome, inclusiv mirosuri primitive ale oamenilor și animalelor: urină, fecale, mâncare stricată, fum, transpirație, boală și moarte. Fără mijloacele moderne de igienă și salubritate, odorurile – plăcute sau neplăcute – erau de nestăpânit, pulsând de viață, intensitatea aromelor fiind mai degrabă regulă decât motiv de dezgust. Așa cum remarcă Paul Freedman în *Out of the East: Spices and the Medieval Imagination*, „tocmai datorită deprinderii inevitabile cu izuri îngrozitoare, oamenii din societățile premoderne au fost captivați de mirosurile frumoase. Ei aveau acces la un spectru mai larg de senzații olfactive decât avem noi, fie ele agreabile sau nu. Ceea ce părea să lipsească era nonmirosul neutru al modernității.”

Semnele arată că acest nonmiros al modernității începe să ne plictisească. De când am publicat *Essence and Alchemy*, am observat că lumea a început din nou să aprecieze mirosul la adevărata lui valoare, la fel cum oamenii au început să aprecieze altfel mâncarea acum zece, douăzeci de ani, îndemnați fiind de Alice Waters, Michael Pollan și alți apostoli ai slow foodului și ai mișcării locale să se intereseze de proveniența, calitatea și varietatea produselor consumate, nu doar din motive de sănătate, ci pentru o legătură autentică, plăcută, cu o experiență universală. Parfumul, care obișnuia să fie băgat în seamă de presă doar de două ori pe an și atunci doar în revistele de modă adresate femeilor, este acum explorat minut de minut, pe sute de bloguri de modă, parfumuri și machiaje, apărute pe internet precum ciupercile după ploaie. Pasionații de parfumuri care urmăresc aceste bloguri nu cum să orbește parfumurile cărora li se face cel mai mult

reclamă, ci discută, citesc, se întâlnesc și inspiră miresmele, dezvoltând și exprimându-și propriile opinii sofisticate. Numărul celor interesați să poarte, să folosească și să știe mai multe despre arome crește exponențial. Având ocazia să vorbesc și să mă întâlnesc cu acești oameni față în față, pe Facebook sau pe Twitter, am fost privilegiată să fiu martoră, de nenumărate ori, la puterea profundă a simțului olfactiv, la impulsurile și năzuințele pe care le pune în mișcare, la dorința și aprecierea pentru o legătură mai bogată cu viața.

„Îmi aduc aminte cu gratitudine de momentul în care un vin minunat mi-a dăruit o gură nouă”, scrie filozoful Michel Serres despre momentul în care a savurat o sticlă de Château d'Yquem Sauternes din 1947.¹ Eu vreau să le ofer oamenilor un nou nas, să îi introduc în lumea senzualității amețitoare a unui simț olfactiv întrebuițat la adevărata lui valoare. Vreau să-și trezească simțul mirosului așa cum și-au trezit simțul gustului după zeci de ani de repaus. Adesea, calea spre trezirea mirosului trece prin gust, cea mai apropiată rudă a sa printre simțuri. De fapt, „gustul” este produsul a două simțuri – senzația gustului de pe limbă plus mirosul – așa că interesul crescut pentru mâncare a fost într-un fel și o redeșteptare la capitolul miros. Concentrând atenția asupra mirosului, urmăresc să-i fac pe oameni conștienți de puterea și de importanța lui, dar cele două simțuri rămân legate unul de celălalt, spre îmbogățirea amândurora. Așa cum se întâmplă și în cazul gustului, plăcerile generate de parfum sunt trecătoare și evanescente, dar ele oferă experiența unei bucurii incomparabile, pure – vorbesc celor dintâi principii ale plăcerii și, în momentul în care le trăim, apetitul nostru este mai puternic decât fragilitatea vieții.

---

¹ Michel Serres, *The Five Senses* (n.a.).

Cuprins

1. UN NOU NAS	9
Cum să ne folosim simțul olfactiv	27
Oboseală olfactivă.....	28
Ce sunt esențele naturale?	29
Uleiuri esențiale pentru savoare.....	33
Cumpărături după miros.....	35
2. Gustul aventurii. SCORȚIȘOARA	37
În urma parfumului.....	40
Titanul comerțului cu mirodenii	43
Monedă comună	50
Cum se nasc legendele	57
Luxul: cucerirea superfluului.....	63
Variatățile de scorțișoară.....	68
Registreele miresmelor	70
Scorțișoara și mirodeniile în compoziții	72
Starea zen în crearea parfumurilor	74
Solvenți: alcool, jojoba și ulei de nucă de cocos fracționat ...	77
Ustensile	78
Să începem să creăm un parfum.....	79
Parfum aromat de ambră.....	82
Crearea aromelor	86

3. Nimic nu e ca mirosul de acasă. MENTA	89
Arte domestice	91
Remedii populare	99
Negustori și călători	103
Industria locală.....	108
Dulcele miros de acasă.....	114
Casa onirică.....	117
Dulcele miros al luxului.....	121
Variatățile de mentă.....	125
Intensitatea mirosului	127
Menta în parfumuri	129
Parfum de mentă și vetiver	129
Menta în arome	131
4. În căutarea transcendenței. TĂMÂIA	133
Pădurea fermecată	135
Un miros dumnezeiesc.....	138
Un dar de la Dumnezeu.....	148
Ascultând tămâia	154
Momente de perfecțiune.....	158
Familii olfactive.....	160
Esențe rășinoase și lemnoase în parfumerie	162
Parfum cu aromă de tămâie	164
Arderea lemnului și a rășinilor parfumate.....	166
Fructele pomilor.....	167
5. Din ce în ce mai curios. AMBRA CENUȘIE	171
Cabinetul de curiozități	174
Rostogolire și marcare.....	177
Ca un sconcs	179
Fluturi parfumați	181
Wunderkammer al apotecarului	183
Esențe de origine animală.....	184
Ambra cenușie, regina curiozităților	184
Moscul	195

Zibeta	197
Castoreum	200
Hyraceum („Piatra africană“)	201
Oniha	202
Animalul uman	205
Substanțe aromatice de natură animală	207
Tinctura de ambră cenușie	208
Note auxiliare	209
Îngroparea.....	211
Parfumul cameleon.....	211
Arome și gusturi pămâtoase.....	214
6. Sedus de frumusețe. IASOMIA	217
Frumusețe și bestialitate	220
Frumusețe la sticlă.....	222
Wabi-Sabi	224
Buchetul	226
Melancolie și tristețe.....	229
Frumusețea face ceea ce frumusețea este	234
Un stil de viață wabi-sabi	239
Forma parfumului	245
Variatăți florale	247
Parfum de iasomie	248
Ciocolată cu iasomie și ambră cenușie, marca Deana Sidney	251
Mulțumiri.....	252
Bibliografie.....	254
Resurse	268
Indice	270

WITH LOVE,
BAROQUE

SAVOIR-VIVRE®

O colecție de formare și rafinare a personalității, *à la légère*, fără nicio declarație de intenție programatică.

Enciclopedii și alte lucrări capabile să corecteze micile imperfecțiuni și să răspundă la marile întrebări cu grație, umor și inteligență, pentru cititorii care își caută bucurii oneste într-o lume a speranțelor amânate.